

**ПРОЦЕНКА ЗА
ОСТВАРУВАЊЕТО
НА ЦЕЛИТЕ НА
ПОЛИТИКИТЕ ЗА
РОДОВО ОДГОВОРНО
БУЏЕТИРАЊЕ ВО
ОПШТИНА БИТОЛА
ЈУНИ 2012 - СЕПТЕМВРИ 2013 година**

ЖГИ КЛЕА Битола, декември 2013

ЖЕНСКА ГРАЃАНСКА ИНИЦИЈАТИВА "КЛЕА"

“Оваа публикација беше овозможен во рамките на програмата CIVICA Mobilitas - имплементирана од ЦИРа и финансиски поддржана од SDC. Овде наведените мислења се мислењата на авторот/ите и нужно не ги рефлектираат мислењата на ЦИРа и SDC”.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperetion SDC

ЖЕНСКА ГРАЃАНСКА ИНИЦИЈАТИВА "КЛЕА"

Женска граѓанска иницијатива КЛЕА
ул. Партизанска бб, (МЗ Ѓорѓи Наумов)
Битола, Македонија
тел. 070 339-948, 075 886-706,
e-mail: wciklea@yahoo.com

ЗДРУЖЕНИЕ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА РОДОВАТА
ЕДНАКВОСТ АКЦИЈА ЗДРУЖЕНСКА

Здружение за унапредување на родовата
еднаквост Акција Здруженска,
ул. Васко Карајанов бр.2-1/4,
Скопје, Македонија
Тел/факс: (02) 3 215 660; (02) 3 215 661,
e-mail: zdruzenska@t-home.mk;
www.zdruzenska.org.mk

Проценката е изготвена од ЖГИ
Клеа во рамките на проектот на Акција
Здруженска „Проценка на присуството
на родош во буџетскошо планирање во
Република Македонија“

ВОВЕД

Родовото буџетирање е примена на политиката за вклучување на родовите аспекти во буџетскиот процес.

Тоа подразбира проценка на буџетите базирана врз родовите аспекти, вметнување на родовата перспектива на сите нивоа од буџетскиот процес и реструктурирање на приходите и трошоците со цел да се промовира родовата еднаквост. Исто така, обезбедува сигурност дека програмите и приоритетите (на централно и локално ниво), како и самиот буџет, се насочени кон обезбедување на потребите и интересите на граѓаните од различните социјални групи, жените и мажите, девојчињата и момчињата¹.

За негово разбирање и имплементирање потребно е, пред сè, да се знае дека родовиот буџет не е посебен, нов буџет, не претставува одвоен буџет за мажи и жени.

РОБ е алатка која овозможува при креирањето и спроведувањето на политиките да се има предвид различната положба и различните потреби на жените и мажите, истовремено создавајќи услови за креирање соодветни политики за нивно надминување.²

Имајќи предвид дека буџетот претставува оперативен дел од јавните политики, со родово одговорното буџетирање, вклучително и аспектот на родова анализа на буџетот, всушност ќе се преиспита колку јавните политики се родово одговорни, колку начелните определби за родова рамноправност се реално следени со адекватна алокација на буџетските средства.

На овој начин, ќе се преиспита влијанието на распределбата на приходите и расходите врз општествената положба на жените и мажите, ќе се укаже на потенцијалните места кои можат да бидат причина за нерамноправност, односно каде е неопходно да се изврши прераспределба на ресурсите со цел да се постигне поголема родова рамноправност.

Законот за еднакви можности на мажите и жените од јануари 2012 година ги пропишува обврските на субјектите од законодавната, извршната и локалната власт за воведување системско вклучување на еднаквите можности на жените и мажите во процесот на креирање, спроведување и следење на политиките и буџетите во посебните општествени области, вклучувајќи го извршувањето на функциите и надлежностите.

Целта на Законот е воспоставување на еднакви можности на жените и мажите во политичката, економската, социјалната, образовната, културната, здравствената, граѓанската и која било друга област од општествениот живот. Заради постигнување на оваа цел определени се основни и посебни мерки за воспоставување еднакви можности, надлежности, задачи и обврски на одговорните субјекти за обезбедување на еднакви можности, како и постапката за утврдување нееднаков третман на жените и мажите.

1 Родово одговорно буџетирање на локално ниво во Општина Битола; Автори Наташа Илиевска; Весна Јованова; Мемет Мемети и Никола Сталевски / Скопје 2010

2 Стратегија за родово одговорно буџетирање/ Министерство за труд и социјална политика/ Скопје 2012

6

Еден од субјектите на кои се однесува Законот се единиците на локалната самоуправа (ЕЛС) чии обврски се утврдени во член 14 од Законот за еднакви можности на жените и мажите. Во него стои дека „единиците на локалната самоуправа се должни во рамките на своите стратешки планови и буџети да го инкорпорираат принципот на еднакви можности на жените и мажите, да ги следат ефектите и влијанието на нивните програми врз жените и мажите, да известуваат во рамките на своите годишни извештаи, да учествуваат во подготвувањето на Стратегијата за родова еднаквост во делот кој се однесува на единиците на локалната самоуправа“³.

Стратегијата за воведување на родово одговорно буџетирање во Република Македонија (СРОБ) 2012 - 2017 година усвоена од страна на Владата на Република Македонија (РМ) во јули 2012, претставува национален документ, кој има цел унапредување на родовата рамноправност и воспоставување еднакви можности на жените и мажите, преку приспособување на постојните процеси на планирање и буџетирање на политиките и програмите на буџетските корисници, земајќи ги предвид различните импликации врз жените и мажите.

Следејќи го тековниот стратешки пристап за унапредување на родовата еднаквост, интервенциите во СРОБ се развиени во контекст на интегрирање на родовата перспектива во рамките на постоечките процеси на планирање на буџетите од страна на институционалните актери кои се вклучени во нив.

Стратегијата ги дефинира стратешките области, преку соодветни стратешки цели, од кои произлегуваат активностите, временската рамка и одговорните институции за нејзина имплементација. Постигнувањето на резултатите, квалитативно и квантитативно, е изразено со индикатори за мерење на степенот на реализација.

Стратегијата, односно нејзините активности се спроведуваат преку годишни оперативни планови.

Стратегијата предвидува реализација на активности во три стратешки области⁴:

- 1.** Интегрирање на родовата перспектива во програмите и буџетите на буџетските корисници на централно и локално ниво
- 2.** Зајакнување на правната рамка за вклучување на родово одговорното буџетирање
- 3.** Зајакнување на институционалните механизми и капацитети потребни за вклучување на родовата перспектива во креирањето на политики и програми и соодветните буџети.

Приоритетни стратешки цели на СРОБ од кои произлегуваат активностите се следните:

- 1.1** Воспоставување на систем за интегрирање на принципот на родова рамноправност во програмите и политиките преку спроведување на родово буџетска анализа
- 2.1** Интегрирање на родовата перспектива во процесите на стратешко планирање и буџетирање
- 3.1** Координиран пристап на институциите на национално и локално ниво кон прашањето на РОБ

³ Закон за еднакви можности на жените и мажите / Сл. весник на Р Македонија, бр. 6 од 13.1.2012 година

⁴ Стратегија за родово одговорно буџетирање / Министерство за труд и социјална политика / Скопје 2012

3.2 Сензибилизирање и градење капацитети на релевантните институции/ субјекти/актери за вклучување на РОБ при креирањето на политиките

Наведените стратешки цели и активности се во контекст на промовирање и инкорпорирање на РОБ во процесот на планирање и буџетирање на централно и локално ниво.

И покрај тоа што во СРОБ се споменува дека концептот на родово одговорно буџетирање во Р Македонија започна да се промовира во 2008 година, во Општина Битола се реализирани повеќе иницијативи пред тоа.

Првите чекори во насока на воведување на родовиот концепт во програмите, актите и буџетот на локалната самоуправа започна во 2003 година.

Од страна на ЖГИ КЛЕА Битола, во рамки на проектот „Родово сензитивна локална самоуправа“ финансиски поддржана од Швајцарската амбасада во Македонија, за прв пат во Македонија спроведе анализа на Статутот на Општина Битола, нејзините програми за работа и буџетите за 2001, 2002 и 2003 година, од родов аспект.

Оваа анализа покажа дека во Општина Битола отсуствува каков било третман на прашањата поврзани со родовата еднаквост и правата на жените во општинските акти и програми; несоодветна распределбата на буџетски средства (приходи и расходи) помеѓу мажите и жените; отсуство на родово разделени податоци во Општина Битола и соодветните институции.

Исто така, истражувањето покажа дека многу мал број од граѓанските организации и граѓаните се запознати со начинот и можноста да влијаат на креирањето на локалните програми за работа и буџетот. Спроведената анализа придонесе да се направи:

- Поделба на податоците по пол во одредени области во Општина Битола
- Промена на Статутот на Општината со внесување на Комисијата за родова еднаквост како постојано тело на Советот на Општината
- Сензибилизација на институциите и невладиниот сектор за потребата од воведување на родовата перспектива во политиките и буџетот на Општина Битола преку едукација

Следен чекор на полето на родовата еднаквост, преземен од страна на ЖГИ КЛЕА беше создавањето на база на податоци за положбата на жените и мажите во сите сфери на општественото живеење во Општина Битола, публикувана под име „Постои ли родов (дис) баланс во Битола?“.

Таа се искористи од страна на Општина Битола во 2005 година за изработка на „Акциски план за еднакви можности на жените и мажите“.

Сите овие иницијативи на НВО-секторот и отвореноста за соработка на локалните власти овозможија Општина Битола во 2008 година да биде избрана за пилот-општина во рамките на проектот „Родово одговорно буџетирање на локално ниво“.

Проектот беше спроведен со техничка поддршка од страна на Развојниот фонд за жени при Обединетите нации (УНИФЕМ), финансиска поддршка од Амбасадата на Кралството Холандија во Македонија, во соработка со Општина Битола.

Во рамки на проектот беа спроведени следните истражувања:⁵

■ Мемет Мемети спроведе анализа на процесот на креирање политики и буџет од родова перспектива во Општина Битола, со цел да се направи истражување на можностите на Општина Битола за имплементирање на РОБ во својата работа и развивање на потребни алатки за негово спроведување

■ ЖГИ КЛЕА, Битола спроведе испитување на јавното мислење на репрезентативен примерок од 2173 испитаници со цел:

- Испитување на јавното мислење за задоволството на граѓаните од работата на јавните служби;
- Информираност и учество на граѓаните во процесите на донесување одлуки и буџетскиот процес на локално ниво;
- Дефинирање на граѓански потреби и приоритети во областите кои се во надлежност на локалната самоуправа

Како резултат на анализата на податоците од испитувањето беше утврдено дека постојат разлики во задоволството на граѓаните од работата на јавните служби во различни сектори.

Информираноста за учество на граѓаните во работата на локалната самоуправа генерално е на ниско ниво, но жените се информирани во поголем процент од мажите, а од друга страна поголемо е учеството на мажите во креирањето на локалните политики.

Постои расчекор во приоритетите на граѓаните и програмите на локалната самоуправа, од една страна, како и јасна разлика во потребите и приоритетите помеѓу мажите и жените, од друга страна.

■ Како резултат на јасно дефинираните потреби од горенаведеното истражување, приоритетни области за жените беа:

- Образованието;
- Социјалната заштита (со акцент на старите лица) и детската заштита (со акцент на детските градинки) во Општина Битола.

Во тие области Весна Јованова и Наташа Илиевска, спроведоа родова анализа на буџетот и програмите за образование, детската и социјалната заштита во Општина Битола.

■ Составен дел од истражувањето е изготвена методологија која треба да послужи како основа за натамошна анализа на други програми од родов аспект во насока на креирање на родово одговорни буџети.

Споменатите истражувања и дадените препораки, делумно придонесоа во внесување на родовата компонента во одредени ставки од буџетот на Општина Битола за 2011 и 2012 година.

Составен дел на буџетот на Општина Битола за 2011 година беа посебни ставки за родово одговорно буџетирање кои се однесуваа на образованието и социјалната заштита.

5 Родово одговорно буџетирање на локално ниво во Општина Битола; Автори Наташа Илиевска; Весна Јованова; Мемет Мемети и Никола Сталевски / Скопје 2010

Во расходниот дел на буџетот на Општина Битола за 2011, во програмата Ао – Совет на Општина Битола, планирани беа средства за реализација на следните активности⁶:

- Бесплатен превоз во градот за 248 невработени самохрани мајки и 107 деца без родители до 18 години, (податоци добиени од ЈУ Меѓуопштински Центар за социјална работа), во износ од 284.000,00 денари
- Парична помош за женски врвни спортистки со меѓународни резултати (за студентки - едногодишна стипендија во висина до 24.600,00 денари, за средношколки - еднократна парична помош во висина до 24.600,00 денари)

Во програмата Ео - Општинска администрација, планирани беа средства за реализација на следните активности:

- Систематски преглед за жените вработени во општинската администрација (гинеколошки преглед и мамографија) на 55 жени во износ од 138.600,00 денари
- Јавно осветление пред детски градинки, училишта и автобуски постојки
- Разубавување на дворот на старскиот дом Сју Рајдер

МЕТОДОЛОШКА РАМКА ЗА ПРОЦЕНКА НА СПРОВЕДУВАЊЕ НА СРОБ ВО ОПШТИНА БИТОЛА

Имајќи ги предвид целите на СРОБ, ЖГИ КЛЕА за да може да направи проценка на спроведувањето на СРОБ на локално ниво ја изготви следната методолошка рамка.

Цел на мониторингот е да се испита работата на Општина Битола во насока на остварување на целите на политиките за родово одговорно буџетирање, за период јуни 2012 до септември 2013 година.

Предмет на следење и анализа се обемот и карактерот на преземените активности од страна на субјектите на ЛС на Општина Битола во процесот на годишно планирање и изготвување на буџетот, согласно со законски утврдениот буџетски календар, односно дали и во колкава мера спроведените активности ги земаат предвид насоките на ЗЕМЖМ и СРОБ во процесот на локално планирање на буџетот.

Притоа земени се предвид следниве аспекти :

■ **Активности во насока на воспоставување систем за инкорпорирање на родовата перспектива во програмите и буџетите на Општина Битола (спроведување на родови анализи на програми и буџети)**

- Методолошка рамка (упатства, алатки) за родова анализа
- Родово разделена статистика во податоците на сите буџетски корисници
- Излезни индикатори
- Идентификација на потреби
- Критериуми за утврдување приоритети
- Извештаи за резултати од проекти/програми (со трошоци и ефекти)
- Посебни извештаи за спроведени локални акциски планови (ЛАП) за еднакви можности (со трошоци и ефекти)

■ **Активности во насока на унапредување на формалните процедури за РОБ**

- Обврзувачки документи
- Насоки за буџетски корисници
- Формални постапки за интерна координација и консултации

- Задолжително учество на родова машинерија
- Критериуми за утврдување програмски приоритети и распределба на буџетот

■ Активности во насока на сензибилизација и зајакнување на капацитетите за интегрирање на родовиот аспект во процесот на планирање и буџетирање на годишно ниво

- Обуки/за кого, со кои пари (политички субјекти/градоначалник, совет, КЕМЖМ/ администрација и координаторот за еднакви можности на жените и мажите како дел од неа).
- Промоција на родовата еднаквост во јавност

■ Активности во насока на обезбедување инклузивност и транспарентност во процесот на планирање и буџетирање на годишно ниво

- Информации на веб-страната на Општината кои обезбедуваат податоци за планираните активности и средства и извештаи за реализирани активности и потрошени пари за нив
- Други форми на информирање на граѓаните и граѓанскиот сектор
- Форми на вклучување на граѓаните, институциите, граѓанскиот сектор (јавни расправи, дебати, поставување на веб-страница, известувања, предлози, отворен ден)

Методологија на прибирање на податоците

Истражувањето е спроведено низ неколку чекори:

- ▶ Теренско собирање на податоци
- ▶ Средување на податоците и информациите
- ▶ Анализа на релевантните информации, документи и други извори

При спроведување на теренската работа користени се следните методолошки техники и инструменти: анализа на документација, интервјуа.

Пред секоја истражувачка активност мониторингот го определува начинот методолошката алатка и можниот извор на информацијата, а потоа податоците се квантитативно и квалитативно средувани.

Процесот започна со пребарување на веб-страната на Општина Битола поради утврдување на обемот на достапни податоци на неа.

Потоа беше направена листа на релевантни субјекти од Општината кои беа контактирани заради прибирање на податоците. За таа цел изготвени се прашалници кои беа пополнувани преку лични контакти (интервјуа) со релевантните субјекти во Општина Битола.

Податоците од истражувањето за проценка на спроведување на Стратегијата за родово одговорно буџетирање во Општина Битола за периодот од јуни 2012 до септември 2013 година, се добиени преку направени интервјуа со вкупно 23 анкетирани лица (5 вработени во администрацијата, 9 раководители на сектори и одделенија, 8 советници, членови на комисији во Советот на Општина Битола и координаторката за еднакви можности меѓу мажите и жените во Општина Битола).

РЕЗУЛТАТИ ОД СПРОВЕДЕНОТО ИСТРАЖУВАЊЕ

Процесот на буџетирање во Општина Битола се одвива во согласност и на начин како што е пропишано во Законот за буџети.

Чекорите се реализираат во согласност со буџетскиот календар кој го носи Советот на Општината на крајот од секоја фискална година за наредната година.

Со буџетскиот календар се утврдуваат роковите во кои градоначалникот до општинските буџетски корисници ги доставува главните насоки за изготвување на финансиските планови, а општинските буџетски корисници ги доставуваат своите финансиски планови до градоначалникот.

Врз основа на насоките дадени од министерот за финансии и историски разгледаните податоци од нивната работа, потрошените средства од претходните 3 години, дел од идеите дадени од граѓаните од „отворениот ден на идеи“, доставени предлози од граѓани и НВО, се формираат програмите на секој одделен сектор.

Во процесот на планирање на буџетот, се земаат предвид насоките од буџетскиот циркулар со кој министерот за финансии ја известува Општината за основните макроекономски индикатори, главните насоки за изготвување на општинскиот буџет, дотациите за Општината што ќе се трансферираат од буџетот на РМ, од буџетите на фондовите, како и од приходите од други извори.

Роковите за планирање на општинскиот буџет се регулираат со буџетски календар донесен од Советот на Општината.

На заеднички работни средби, општинската администрација, заедно со раководителите на сите сектори и одделенија во присуство на градоначалникот, ги презентираат соодветните програми, се утврдуваат приоритетите и активностите за наредната година и износите на средства за соодветните програми.

Изготвените нацрт-програми, градоначалникот ги доставува до Советот на усвојување⁷.

Советот на Општината го донесува буџетот за наредната година најдоцна до 31 декември во тековната година.

7 Закон за буџетите / Сл. весник на РМ бр 64/2005 и измени и дополнувања заклучно со 28.12. 2012

Активности во насока на воспоставување систем за инкорпорирање на родовата перспектива во програмите и буџети на Општина Битола (спроведување на родови анализи на програми и буџети)

Доколку сакаме да зборуваме за системско воведување на РОБ во процесот на буџетирање на Општината, потребно е да се препознае систем на преземени мерки за родова анализа на историските податоци со соодветно воспоставени алатки во секој од чекорите во процесот на планирање и донесување на буџетот. Секако, треба да се има предвид комплексноста на овој процес.

Како што веќе споменавме во воведот, Општина Битола во рамки на проектот „Родово одговорно буџетирање на локално ниво“ доби значајна алатка во форма на методологија која треба да послужи како основа за натамошна анализа на други програми од родов аспект, илустрирана со соодветени примери преку направена родова анализа на буџетот и програмите за образование, детска и социјална заштита во Општина Битола.

Во методологијата се содржани насоките за структурата на содржината, специфичните прашања и потребните информации кои треба да обезбедат планирање на идни програми, кои ќе ги земат предвид:

- состојбите и потребите на мажите и жените во одделните области, чувствителност кон родовите прашања, односно во колкава мера програмата ја подобрува, ја влошува или не ја менува постојната нееднаквост
- следење на резултатите и ефектите од преземените политики
- активности во програмите и задоволството на корисниците
- начините на кои може да се анализираат буџетските алокации.

Воедно методологијата укажува дека во процесот на планирање треба да се земат предвид националните политики, различните податоци и постоечки истражувања од дадената област⁸.

Се поставува прашањето каква е понатамошната импликација на оваа методологија во работата на Општина Битола.

Дали понудената алатка, односно методологија е применета за анализа на други програми?

Од направеното истражување и спроведените интервјуа во Општина Битола, меѓу кои и со раководителката на секторот за изготвување на буџет, се гледа дека дадените предлози од страна на секторите и одделенијата се општи, неутрални, не се однесуваат поодделно за потребите на мажите и жените.

Тие претставуваат програми за потребите на соодветните сектори и одделенија за буџетската година, како на пример програма за култура, програма за транспорт, за соработка со бирото за развој на образованието, програма за работа со училиштата и други.

Притоа треба да нагласиме дека согласно со ЗЕМЖМ во секој сектор и одделение постои родово разделена статистика на податоците.

8 Родово одговорно буџетирање на локално ниво во Општина Битола; Автори Наташа Илиевска; Весна Јованова; Мемет Мемети и Никола Сталевски / Скопје 2010

14

Според информациите на раководителот на Одделот за финансии и буџет, прибирањето родово разделена статистика е еден од критериумите за добивање на ИССО-стандардите.

Но, она што недостасува е искористување на вака поделените податоци за натамошна анализа и поставување родово сензитивни индикатори за влијанието на изготвените програми врз мажите и жените одделно.

Според податоците добиени од администрацијата на Општината за тоа колку редовно се прибираат, користат и анализираат родово разделените податоци, 40% се изјаснаа дека тоа редовно го спроведуваат, 20% понекогаш и 40% никогаш⁹.

Координаторката за еднакви можности помеѓу жените и мажите во Општина Битола, согласно со природата на нејзината работа, се изјасни дека редовно користи ваква статистика во креирањето на акциските планови за еднакви можности на жените и мажите.

За употребата на родово разделената статистика од страна на советниците во функција на информирано донесување на одлуките поврзани со усвојувањето на програмите на Општината, состојбата е следна: 37% редовно ја користат, 12,5 % понекогаш, 25% никогаш и 25% не знаат за ваква можност¹⁰.

Увидот во програмите на Општината за 2012 и 2013 година покажува отсуство на родово разделени статистички показатели и нивна анализа, како и отсуство на родово чувствителни индикатори.

Она што е за очекување е присуството на ваква информација во програмите за образование, детска и социјална заштита, каде, како што е веќе споменато, беше направен првиот исчекор во насока на воведување на родовото буџетирање.

И покрај ваквото отсуство, треба да се спомене дека во образложението на Предогот на буџетот на Општина Битола за 2012 е содржан посебен дел насловен како Родово буџетирање во кој е поместена информација за активностите за кои се предвидени средства¹¹:

- Еднократна парична помош на жени уметници со меѓународни резултати (преку распишување оглас од областа на културата)
- Парична помош за женски спортски клубови
- Појачување на осветлението пред градинки, училишта, автобуски постројки
- Разувавање и уредување на дворовите на детските градинки
- Еднократна парична помош на жени жртви на семејно насилство (средствата се доделени анонимно)

Од интервјуто направено со раководителката на Одделението за планирање и извршување на буџетот, како и од извештајот за работата на КЕМЖМ за 2012 година, се гледа дека КЕМЖМ доставила предлог родов буџет за 2013 година до Секторот за финансиски прашања на Општина Битола, составен од 10 ставки.

9 Направена е анкета со помош на прашалник одговорен преку директен разговор со 15 испитаници од администрацијата на Општина Битола, раководителите на постоечките сектори и одделенија.

10 Направена е анкета со помош на прашалник одговорен преку директен разговор со 8 испитаници - членови на Советот на Општина Битола

11 Образложение кон буџетот на Општина Битола за 2012/ Битола; декември 2011

За сите предложени ставки поврзани со родовото буџетирање предвидени се и одобрени соодветни средства од Буџетот на Општината.

Овој предлог е составен дел на образложението на Предлогот на буџетот на Општина Битола за 2013 година во посебниот дел насловен како Родово буџетирање, во целост прифатен со одлука на Советот на Општина Битола и претставува дел од Буџетот на Општината за 2013 година.

Всушност, ова претставува континуитет во работата на КЕМЖМ, во делот на предлагање ставки за родово буџетирање.

Дополнителни ставки во буџетот за 2013 се¹²:

- Поставување автобуски постојки во руралните средини
- Еднократна парична помош на матуранти - деца без родители
- Мамографски преглед на невработени самохрани мајки
- Формирање на координативно тело за семејно насилство

Секако дека ова претставува чекор за пофалба, особено ако се има предвид дека дадените предлози се резултат на идентификувани потреби и препораки од направеното истражување во 2009 година.

Всушност родово поставените ставки во Буџетот на Општина Битола, во текот на овие три години претставува исцрпување на уврдените приоритети во рамки на наведеното истражување.

За жал јавно достапните информации не обезбедуваат специфични податоци за висината на планираните средства и потрошени средства, опфатот и родовата структура на корисниците.

На крајот од годината градоначалникот, секторите и одделенијата изготвуваат извештаи за реализираниот буџет.

Истражувањето покажа дека во извештаите не постои родова анализа за ефектот од реализацијата на одредени ставки.

Иако во годишниот извештај на градоначалникот постои посебен извештај за извршената реализација на овие планирани ставки, отсуствува родово релевантна информација за добиените резултати од преземените активности. Но, тоа е очекувано ако се земе предвид дека при изготвувањето на програмите и буџетот не се поставени индикатори преку кои ќе може да се следи ефектот од преземените активности и потрошените средства.

Градоначалникот на Општина Битола смета дека сите прашања и обврски на ЛС во однос на инкорпорирање на родовиот концепт во локалните политики и буџет се во надлежност на координаторката за еднакви можности на жените и мажите, а тој секогаш е отворен за соработка и помош со финансиски средства и логистика.

Општината, согласно со Локалниот акциски план за еднакви можности и недискриминација 2012 – 2013, одвојува средства од буџетот за поддршка на граѓанските организации кои работаат на полето на родова еднаквост, наменети за изработка на одредени анализи релевантни за работата на Општината.

12 Образложение кон буџетот на Општина Битола за 2013/ Битола; декември 2012

16

Она што недостасува во целиот процес е јасната визија на Општината што сака да добие од анализите и каде ќе биде примената на добиените резултати.

Имено, отсуството на капацитети, недоволната свест за потребата од развивање систем за операционализација и следење на примената на обврските кои произлегуваат од ЗЕМЖМ, стратешките документи во областа на родовата еднаквост, ефектите од таквата примена, придонесуваат оваа обврска да се пренесува на граѓанските организации.

Активности во насока на унапредување на формалните процедури за РОБ

Направената анализа на актите на Општина Битола за периодот од јуни 2012 до септември 2013 година покажа дека не постои промена во Статутот на Општината, Деловникот за работа на Советот на Општината и на комисиите кои се негови помошни тела, со што експлицитно и системски би се имплементирала обврската за родово одговорно буџетирање.

Податокот дека во Општината не постои посеопфатен формален обврзувачки документ за внесување на родовата перспектива во планирање и буџетирање, го потврди и разговорот со раководителот на Секторот за нормативни и општи работи во Општина Битола.

Сепак, Општина Битола има усвоено акти кои, иако во ограничен обем, создаваат обврски релевантни за воведување на родовата перспектива во процесите на планирање на буџетот.

Општината во 2010 година помина низ процес на ИССО-стандардизација при што беа стандардизирани сите циркуларни писма придружени со формулар за буџетски предлози кои се испраќаат до буџетските корисници во насока на доставување на нивните програми.

Во нив јасно е назначена потребата од водење на родово разделена статистика и доставување на извештаи со родово разделени податоци во согласност со ЗЕМЖМ, а во насока на воспоставување на РОБ.

КЕМЖМ во 2011 година во рамки на проектните активности во соработка со ЗГ Акција Здруженска, Скопје, донесе Деловник за работа со кој се утврди начинот и делокругот на работа на оваа комисија, што претставува голема, квалитативна промена.

Со овој Деловник, Комисијата за еднакви можности на жените и мажите е единствена со јасно дефинирана улога и начин на влијание врз одлуките на Советот и работата на органите и администрацијата.

Дел од одредбите на овој Деловник се вградени во новиот ЗЕМЖМ од 2012, во делот кој ги уредува надлежностите на комисиите во советите на единиците на локалната самоуправа.

КЕМЖМ во целокупниот процес на креирање на програмите и буџетот на Општина Битола е една од комисиите кои доставуваат свои предлози. Единствено што ја одвојува од останатите комисии е тоа што оваа комисија е задолжена за предлагање на родово одговорни буџетски ставки во Буџетот на Општината, како и мониторинг на нивната реализација.

Од достапните документи (записници од седници, интервјуа, предлог-буџет) не може да се согледа координација на КЕМЖМ со останатите комисии во Општина Битола, за утврдување на вистинските приоритети и за пошироко вметнување на родовата компонента во одделни програми.

Од извештајот за работа на КЕМЖМ за 2012 година може да се види дека Комисијата во текот на анализираниот период одржала 4 седници.

Записниците од одржаните седници на Комисијата не беа достапни (само од една седница), со што не може да се утврди дневниот ред на седниците.

Од увидот во доставениот записник, Комисијата разгледувала информација за состојбата со ХИВ-сидата во РМ за периодот 1987-2012 со осврт на состојбата на подрачјето на Општина Битола.

Исто така, Комисијата била вклучена во активности за едукација и реализација на проекти во соработка со граѓански организации.

Резултатите од истражувањето покажаа дека по промената на Советот на Општината по локалните избори 2013, а со тоа и на КЕМЖМ, постои значително намален обем на работа на Комисијата, неисполнување на обврските кои произлегуваат од Деловникот.

Заклучно со септември 2013, КЕМЖМ не одржала ниту една седница.

Во процесот на планирање и реализација на локалните политики и буџет администрацијата е важен субјект.

Координацијата помеѓу различните сектори и меѓусебните консултации се од исклучително значење.

Како што веќе споменавме, предлозите од страна на секторите и одделенијата се општи, неутрални, не се однесуваат поодделно за потребите на мажите и жените.

Притоа, не постои пракса координаторката за еднакви можности на жените и мажите да ги координира нивните активности во насока на имплементирање на родова перспектива во нивните програми.

Активности во насока на сензибилизација и зајакнување на капацитети за интегрирање на родовиот аспект во процесот на планирање и буџетирање на годишно ниво

Во рамките на спроведеното истражување, направена е анкета со 15 вработени во одделенијата на администрацијата на Општина Битола

Резултатите покажаа дека во 2010 и 2011 година само 4 од нив, меѓу кои и раководителката на Секторот за изготвување на буџет, посетиле обуки за интегрирање на родовата перспектива во процесите на планирање и буџетирање. Овие обуки биле организирани од МТСП и Акција Здруженска.

Значи, најголем број од нив не се запознати со концептот на РОБ и како треба тој да се спроведе.

Од ова произлегува дека потребно е градење капацитети во однос на воведувањето на РОБ во Општина Битола, како континуиран процес.

Ова посебно се однесува на обуки за советниците, имајќи предвид дека во 2013 година имаше локални избори, а со тоа нови советници во Советот на Општина Битола.

Активности во насока на обезбедување инклузивност и транспарентност во процесот на планирање и буџетирање на годишно ниво

На веб-страницата на Општина Битола е објавен буџетот за 2012 година и неговата ревизија, а буџетот за 2013 година сè уште не е достапен.

На неа не се објавени програмите на поодделните сектори и средствата потрошени за нивна реализација.

Исто така, не се објавуваат извештаите за реализираниот буџет со што значајно е ограничена можноста на граѓаните да имаат увид како се трошат нивните пари.

Во однос на промоцијата на родовата еднаквост, истражувањето покажа дека на веб-страницата на Општина Битола, објавени се информации за работата на КЕМЖМ и поставен е Локалниот акциски план за еднакви можности и недискриминација 2012-2013.

Она што е многу значајно, а недостасува е каква било информација поврзана со активностите во контекст на РОБ¹³.

Еден од начините за информирање на граѓаните е Општинскиот информатор кој покрај тоа што се објавува на веб-страницата, се дистрибуира и во печатена форма до граѓаните.

Во ова гласило на Општината во кое се презентираат реализирани активности во тековната година, во последното издание отсуствува каква било информација која е поврзана со родовата еднаквост.

Од направеното интервју со координаторката за еднакви можности во Општина Битола, се гледа дека промоцијата на родовиот концепт се сведува на промоција на одделни аспекти (на пример: семејно насилство) на целни групи во рамки на активности предвидени со ЛАП за еднакви можности.

Во процесот на планирање на буџетот, исто така, учествуваат и граѓаните преку „Отворен ден на идеи“ кога тие лично презентираат свои предлози, иницијативи за идна реализација со средства од буџетот. Ваквиот начин на комуникација со граѓаните е за поздравување.

Исто така, пред донесување на програмите за работа, се испраќаат циркуларни писма до невладиниот сектор за учество со свои предлози и јавен повик до граѓаните за доставување предлози.

Одредени предлози, посебно оние кои не бараат многу средства, честопати се инкорпорираат во некоја од програмите.

Општината има голем број форми за учество на граѓаните во креирање на програмите, но недостасува систематско разгледување на предлозите, нивна анализа за утврдување на приоритетите за подобрување на состојбата на мажите и жените поодделно.

13 Локален акциски план за еднакви можности и недискриминација 2012-2013/ Битола, ноември 2011

IV.

ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ

Општина Битола има одлична основа да биде предводник во воведувањето на РОБ како важна алатка за рамномерен развој на локалната заедница, што овозможува прашањата за родова еднаквост да бидат поставени и успешно реализирани.

За системско воведување на РОБ во процесот на буџетирање во Општина Битола постои алатка во форма на методологија која може да послужи за анализа на програми од родов аспект.

Оваа методологија е составен дел од истражувањето направено во 2009 година во рамките на проектот „Родово одговорно буџетирање на локално ниво“ од страна на Весна Јованова, Наташа Илиевска и Мемет Мемети.

Во Општина Битола методологијата е применета при анализирање на областите образование, социјална заштита (со акцент на старите лица) и детската заштита (со акцент на детските градинки), во рамките на гореспоменатиот проект.

За жал ваквата надворешна иницијатива не најде континуирана примена во работата на локалната самоуправа за анализа на други програми.

Иако се очекуваше натамошна примена на методологијата во програмите за образование, детска и социјална заштита, во наредните години тоа не се случи.

Препорака:

Примена на методологијата за буџетска анализа на буџетските програми како предуслов за креирање на РОБ

Треба да нагласиме дека во согласност со ЗЕМЖМ, Општина Битола има воспоставено родово разделена статистика на податоци во сите области, но, она што недостасува е искористување на поделените податоци за анализа и поставување родово сензитивни индикатори кои ќе го покажуваат влијанието на одделните програми врз мажите и жените поодделно.

Препорака:

Искористување на родово разделените податоци за планирање и креирање на буџетските програми и евалуација на ефектите од нивното спроведување.

Во Општина Битола, почнувајќи од 2011 година, во континуитет секоја година е воспоставена практика да се планираат ставки во буџетот на Општината за РОБ по предлог на КЕМЖМ.

Секако дека ова претставува чекор за пофалба, особено ако се има предвид дека дадените предлози се резултат на идентификувани потреби и препораки од направеното истражување во 2009 година.

20

За сите предложени ставки поврзани со родовото буџетирање предвидени се и одобрени соодветни средства од Буџетот на Општината

Препорака:

Поставување родово сензитивни индикатори во планирањето на програмите со цел да се согледа нивното влијание врз мажите и жените поодделно

Континуитет и проширување на ставките во буџетот на Општина Битола поврзани со РОБ врз основа на претходно идентификувани потреби и приоритети на жените и мажите

Општина Битола секои две години изработува локален акциски план за еднакви можности и недискриминација кој содржи стратешки цели, активности, одговорни институции за активностите, временска рамка, средства од буџетот за реализација на активностите.

Најголем број одговорни институции за активностите се граѓанските организации.

Препорака:

Поставување родово сензитивни индикатори во планирањето на ЛАП за еднакви можности и недискриминација со цел да се согледа влијанието на преземените активности врз мажите и жените поодделно

Во Општина Битола формален обврзувачки документ за внесување на родовата перспектива во процесите на планирање и буџетирање не постои. Меѓутоа, Општина Битола има акти кои во ограничен обем содржат обврски кои се релевантни за имплементирање на родовата перспектива во овие процеси. Таквите акти се стандардизирани циркуларни писма за буџетски предлози кои се доставуваат до буџетските корисници.

Деловникот за работа на КЕМЖМ е исто така документ во кој јасно е дефинирана улогата и начинот на влијание на Комисијата врз одлуките на Советот на Општината и другите општински органи.

Препораки:

Примена на постоечките интерни акти кои обврзуваат имплементирање на родовата перспектива во процесите на планирање и буџетирање.

Почитување на обврските од страна на ЛС во согласност со ЗЕМЖМ и СРОБ

Донесување нови интерни акти кои ќе овозможат внатрешна координација, консултации во работата на релевантните субјекти во ЛС што ќе обезбеди успешно и целосно воведување на родовиот концепт во процесот на планирање и буџетирање.

Предуслов за воспоставувањето на РОБ е постоење на родово сензибилизирани институции, капацитети на администрацијата во општината за интегрирање на родовата перспектива во процесите на планирање и буџетирање.

Во Општина Битола најголем број од советниците и администрацијата не се запознати со концептот на РОБ и како тој да се спроведе.

Поради тоа, досега направените анализи од родов аспект во одредени области, финансиски поддржани од буџетот на Општина Битола, спроведени се од страна на надворешни експерти и граѓански организации.

Препорака:

Континуирано зајакнување на капацитетите на сите субјекти во Општина Битола преку едукација за воведување на РОБ во процесот на планирање и буџетирање

Во Општина Битола постојат повеќе форми на информираност и инклузивност во процесот на планирање и буџетирање.

Тоа се веб-страната на општината, општинскиот информатор, отворениот ден на идеи, циркуларните писма до невладиниот сектор, јавните расправи, дебатите итн. Значи, општината има голем број форми за вклучување на јавноста во нејзината работа.

Препорака:

Воспоставување механизам во Општина Битола за прибраните предлози од јавноста да се анализираат од родов аспект, пред да бидат вклучени во соодветната програма, со цел утврдување приоритети.

Како што веќе споменавме на почетокот, Општина Битола е предводник во РМ во воведувањето на РОБ во својата работа.

Од друга страна, заклучоците од истражувањето покажуваат дека потребна е натамошна надградба на сите релевантни субјекти во општината за целосно интегрирање на родовиот аспект во процесите на планирање и буџетирање.